

mpc
METODICKO-PEDAGOGICKÉ CENTRUM

Moderné vzdelávanie pre vedomostnú spoločnosť / Projekt je spolufinancovaný zo zdrojov EÚ

Mgr. Marcela Harmadová

Literárne podnety pre výtvarnú výchovu – ISCED 2

Osvedčená pedagogická skúsenosť edukačnej praxe

Prešov
2015

Vydavateľ: Metodicko-pedagogické centrum, Ševčenkova 11,
850 01 Bratislava

**Autor OP-
S/OSO:** Mgr. Marcela Harmadová

**Kontakt na
autora:** CZŠ sv. Petra a Pavla Stropkov, Hrnčiarska 795-61, 09101 Stropkov
harmadovam@gmail.com

Názov OPS/OSO: Literárne podnety pre výtvarnú výchovu – ISCED 2

**Rok vytvorenia
OPS/OSO:** 2015
XIV. kolo výzvy

**Odborné
stanovisko
vypracoval:** Bibiána Šefčíková

Za obsah a pôvodnosť rukopisu zodpovedá autor. Text neprešiel jazykovou úpravou.

Táto osvedčená pedagogická skúsenosť edukačnej praxe bola vytvorená z prostriedkov národného projektu Profesionálny a kariérový rast pedagogických zamestnancov.

Projekt je financovaný zo zdrojov Európskej únie.

Kľúčové slová

Literatúra, literárny text, výtvarná výchova, motivácia, výchova umením, vyučovacia hodina, učiteľ, žiak, ilustrácia, umenie, druhy umenia.

Anotácia

Vo svojej osvedčenej pedagogickej skúsenosti (OPS) sa zaoberám predmetom výtvarná výchova na 2. stupni základnej školy. Venujem sa motivácii na hodinách výtvarnej výchovy, ktorá je sprostredkovaná literárnym textom vybraným z učebníc literatúry. Popisujem tu podrobnú prípravu vyučujúcej hodiny. Venujem sa cieľom, metódam, formám a hodnoteniu výtvarných prác žiakov. Moja OPS je určená pre učiteľov výtvarnej výchovy, no najmä pre začínajúcich pedagógov. Je inšpiratívna pre učiteľov na základnej škole, ale aj strednej škole s výtvarným zameraním. Ponúka námety ako oživiť a spestriť hodiny výtvarnej výchovy a zároveň upútať pozornosť žiakov na literárne texty.

Akreditované programy kontinuálneho vzdelávania

Využitie literárnych textov na rozvoj kľúčových kompetencií žiaka so zameraním na etické aspekty literárneho diela	217/2010-KV
Využitie učebnice literatúry v učebnom procese so zameraním na rozvoj kľúčových kompetencií žiaka	222/2010-KV
Učebnica ako textová pomôcka žiaka	699/2012-KV
Interpretácia literárnych textov ako čitateľský stimul	1306/2013-KV

OBSAH

ÚVOD	5
1 LITERATÚRA A VÝTVARNÁ TVORBA.....	7
1.1 Literatúra ako motivácia vo výtvarnej výchove.....	7
2 OSOBITOSTI PREDMETU VÝTVARNEJ VÝCHOVY NA 2. STUPNI ZÁKLADNEJ ŠKOLY.....	9
2.1 Charakteristika výtvarnej výchovy.....	9
2.2 Obsah a ciele výtvarnej výchovy.....	9
2.3 Vzťah učiteľ – žiak na hodinách výtvarnej výchovy.....	10
3 MOŽNOSTI OBSAHU VÝTVARNEJ VÝCHOVY PRE PREDMETOVÉ VZŤAHY LITERATÚRY A VÝTVARNEJ VÝCHOVY.....	13
3.1 Príprava na vyučovanie – Výtvarná výchova pre 5. ročník.....	15
3.2 Príprava na vyučovanie – Výtvarná výchova pre 6. ročník.....	19
3.3 Príprava na vyučovanie – Výtvarná výchova pre 7. ročník.....	26
3.4 Príprava na vyučovanie – Výchova umením pre 8. ročník.....	30
3.5 Závery z vyučovacích hodín a odporúčania pre prax.....	34
ZÁVER	35
ZOZNAM BIBLIOGRAFICKÝCH ÚDAJOV.....	36
ZOZNAM PRÍLOH	37

ÚVOD

Moja osvedčená pedagogická skúsenosť (OPS) vychádza zo špecifickej praktickej skúsenosti s tvorivosťou priamo vo výchovno-vzdelávacom procese, a to na hodinách výtvarnej výchovy.

Pre spracovanie tejto témy som sa rozhodla na základe svojho študijného odboru SJL – VYV. Zamýšľala som sa nad ich spoločnými znakmi, ako sa obohacujú, dopĺňajú, ako by som ich mohli spojiť a využiť vo vyučovacom procese. Konkrétne je to literatúra ako zdroj či podnet pre výtvarnú tvorbu. Vychádzam predovšetkým z ilustrácie, lebo tá je spojením výtvarného umenia s umením slova.

V OPS sa zaoberám motiváciou, ktorá je sprostredkovaná literárnym textom. Učiteľ si môže vybrať poéziu, prózu, drámu či ľudovú slovesnosť. Výber literárneho textu som volila a korigovala s aktuálne preberaným učivom na hodinách literatúry.

Prácu tvoria tri kapitoly a záver. Kapitoly medzi sebou úzko súvisia, nadväzujú na seba a dopĺňajú sa. Prvá kapitola je venovaná literatúre a motivácii. Literatúra svojou rozmanitosťou ponúka množstvo motivačných možností. A práve vo výtvarnej výchove plní motivácia prvoradé miesto. Úlohou každej motivácie je prebudiť u žiakov záujem o danú tému, vyvolať citový vzťah, aby žiak sám pociťoval potrebu vyjadriť sa a byť aktívny vo vyučovacom procese. Správne zvolená motivácia odbúrava všetky zábrany, ktoré by mohli tlmiť spontánnosť a voľnosť vo výtvarnom prejave.

V druhej kapitole sa venujem výtvarnej výchove na 2. stupni základnej školy. Rozoberám tu osobitosti výtvarnej výchovy ako predmetu, ktorými sa odlišuje od ostatných predmetov. Venujem sa obsahu a cieľom výtvarnej výchovy. Obsahom výtvarnej výchovy na základnej škole sú rozličné tvorivé činnosti a rozvoj estetického vnímania. Obsah predmetu je čiastočne vymedzený osnovami, ide však len o rámcové ohraničenie. Hlavnú úlohu tvoria konkrétne činnosti, praktické rozvíjanie skúsenosti a zručnosti. Medzi osobitosti tohto predmetu môžeme zaradiť aj vzťah učiteľa a žiaka, ktorý sa rozvíja predovšetkým na praktických hodinách výtvarnej výchovy. Preto v tejto kapitole sa zaoberám aj postavením a úlohou vyučujúceho na hodinách výtvarnej výchovy.

Tretiu najrozsiahlejšiu kapitolu tvoria výstupy hodín výtvarnej výchovy na 2. stupni základnej školy. Popisujem tu podrobné prípravy vyučovacích hodín výtvarnej výchovy v 5., 6. a 7. ročníku a výchovy umením v 8. ročníku základnej školy. Venujem sa cieľom, metódam a formám vyučovacej hodiny. Najväčšiu pozornosť venujem motivácii, ktorá je vždy sprostredkovaná textom z literatúry, no vždy ide o iný literárny žáner. Zvláštnu pozornosť venujem učebným osnovám literatúry, ktoré sú v každom ročníku zamerané na iný literárny žáner. A práve výber literárneho textu, ktorý som použila ako motivačný prostriedok na hodine výtvarnej výchovy, som volila v súlade s učebnými osnovami literatúry. Práca ponúka námety ako oživiť a spestriť hodiny výtvarnej výchovy a zároveň upútať pozornosť žiakov na literárne texty.

Na hodinách výtvarnej výchovy má dôležité miesto hodnotenie výtvarných prác. Popisujem viacero spôsobov hodnotenia výtvarnej činnosti žiakov. V každom ročníku som k hodnoteniu pristupovala iným spôsobom. No nakoľko ide o subjektívny pohľad, učiteľ musí k hodnoteniu pristupovať veľmi citlivo a svedomito, zohľadňovať danosti každého žiaka. Zo svojej pedagogickej praxe môžem povedať, že iba môj pozitívny

prístup a kladné hodnotenie žiackych prác bolo povzbudením žiakov do ďalšej výtvarnej činnosti.

Vyžitie literatúry ale aj hudby ako motivácie vo výtvarnom umení považujem za veľmi kreatívny spôsob spájania týchto umení. Ved' práve výtvarná výchova je taký predmet, ktorý upevňuje medzipredmetové vzťahy s esteticko-výchovnými predmetmi ako sú hudobná a literárna výchova. Touto OPS chcem ukázať učiteľom výtvarnej výchovy, jeden zo spôsobov ako sprostredkovať žiakom živú skúsenosť umenia – výtvarného, hudobného a literárneho.

Každý výstup vyučovacej hodiny dopĺňam žiackymi prácami, ktoré vznikli na podklade literárneho textu. Celú prácu uzatvárajú závery z vyučovacích hodín a odporúčania pre prax. Práca je ukončená záverom, zhrnutím skúseností využiteľných vo vyučovacom procese.

1 LITERATÚRA A VÝTVARNÁ TVORBA

Literatúra je umením slova a umenie je časťou kultúry. Umenie slova zaujíma medzi ostatnými druhmi umenia osobité postavenie, ktoré je dané samou jeho podstatou. K vyjadreniu umeleckého obrazu používa svoj špecifický prostriedok – jazyk a jeho stavebný materiál slovo (Vilikovská, 1983).

Literatúra úzko súvisí s ostatnými druhmi umenia ako s umením hudobným a výtvarným. Tieto jednotlivé druhy umenia sa uplatňujú buď samostatne alebo v úzkej spojitosti navzájom. Často sme svedkami pokusov o zblíženie alebo prelínanie rozličných druhov umenia. O spájaní a vzájomnom pôsobení umenia V. NEZVAL (2003, s.164) povedal: „Moderná báseň je syntézou výtvarných, hudobných a myšlienkových umení zaliatych do slov. Je celkom zrozumiteľná ak ju vnímame všetkými zmyslami, celou dušou a nie iba rozumom.“ Vzájomným pôsobením viacerých druhov umenia sa zvyšuje ich emocionálny účinok. Práve preto je vhodné spájať a kombinovať jednotlivé umenia.

1.1 Literatúra ako motivácia vo výtvarnej výchove

Literatúra svojou rozmanitosťou a pestrosťou má významné miesto v živote každého človeka. Z jej všestrannosti vyplýva aj množstvo motivačných možností. A práve vo výtvarnej výchove plní motivácia prvoradé miesto. Každý výklad vyučujúceho je určitým spôsobom motivácie, ak ním podnecuje žiaka na samostatnú prácu. Motivácia vo výtvarnej výchove sa líši aj typom hodiny. Iná bude na hodinách, ktorej cieľom je iba výtvarná hra, iná na hodinách s tematikou kresby či maľby alebo pri dekoratívnych úlohách.

Problematikou motivácie vo výtvarnej výchove sa zaoberala pedagogička Karla Cikánová, ktorá rozdeľuje motiváciu podľa trojakého spôsobu práce: kresba, farebné poňatie plochy a trojrozmerné konštruovanie (Cikánová, 1974).

Úlohou každej motivácie je prebudiť u žiakov záujem o danú problematiku, vyvolať citový vzťah, aby žiak sám pociťoval niečo vytvoriť a vyjadriť sa. Vtipná a živá motivácia odbúra všetky zábrany, ktoré by mohli tlmiť spontánnosť a voľnosť vo výtvarnom prejave. Dôležitý je aj nápad vyučujúceho, dostupný materiál a prostredie. Pri motivácii stále vychádzame z prirodzených vlastností žiakov. Z motivačných možností, ktoré sa využívajú vo výtvarnej výchove je aj vnímanie umeleckých diel, počúvanie hudby a poézie, prózy, čiže využitie literatúry ako motivácie (Banáš-Jusko, 1989).

V doterajších výskumoch detských výtvarných prejavoch sa napodiv malá pozornosť venovala literárnym podnetom výtvarnej tvorivosti žiakov. A to aj napriek tomu, že v jednotlivých výskumoch sa narážalo na také fakty ako sú:

- približná časová zhoda zrodu a rozvoja detskej záľuby v kreslení, so zrodom a rozvojom detského záujmu o literatúru,
- vyššie množstvo zastúpenia detských výtvarných prác inšpirovaných literatúrou, v porovnaní s výtvormi vyvolanými priamou skúsenosťou detí,

- badateľný korelačný vzťah medzi detskou výtvarnou aktivitou a literatúrou, odrážajúci sa v bohatstve literárnych zážitkov.

Isteže by bola chyba, keby sme detské čítanie a počúvanie diel mechanicky chápali ako príčinu a kreslenie ako dôsledok a vedľajší produkt. Približná časová zhoda tu súvisí hlavne s dosiahnutým stupňom psychofyziologického vývinu žiakov.

Kreslenie na literárne témy je pre žiakov príležitosťou na opätovné prežívanie obľúbeného literárneho diela. Kresliaci žiak literárny text parafrázuje, čerpá z neho námety, ale zároveň mu aj čosi vracia v podobe svojich literárnych interpretácií. Žiak sa pri „literárnom kreslení“ sústredene vracia k tomu, čo sa mu pri čítaní najviac vtlačilo do pamäte. Sprítomňuje si dej aj hrdinov epického príbehu, atmosféru lyrického útvaru i konflikt dramatických postáv. Usiluje sa tlmočiť niektorý moment alebo celkový dojem z prečítaného textu a to rečou liniek, farieb, prípadne rečou tvarovanej hmoty. V tejto súvislosti je vhodné pripomenúť konštatovanie psychológa L. S. Vygotského (1987, s.186), ktorý tvrdí: „Pri výtvarnej činnosti žiakov má najväčší význam samotný proces tvorby a až na druhom mieste je jeho výsledok. Prejavuje sa to aj tým, že žiak je maximálne sústredený na svoju tému dovtedy, kým na nej pracuje.“

Z hľadiska literatúry je zaujímavá už to, čo si „ilustrátor“ zvolí za predmet kresby. Voľba textu pri úplnej slobode odzrkadľuje čitateľské záujmy. Ukáže, čo žiaka v prečítanom texte najviac zaujalo, k čomu má najbližší vzťah. Zisťovanie postoja žiakov k literatúre prostredníctvom kresieb, je oveľa objektívnejšie než rôzne odpovede na otázky. Veľmi objektívne je kreslenie na spoločnú literárnu tému, keď skupina žiakov toho istého veku kreslí podľa počutého textu. Viditeľne sa vo výtvarných prácach žiakov odzrkadlia rozdielnosti pochopenia textu. Žiaci kreslia rozličné situácie, a tým prezradia, čo v texte pociťujú ako podstatné a najzaujímavejšie (Poliak, 1972).

Tak ako sú vo výtvarnom prejave žiakov dôležité výtvary podmienené literatúrou, dôležitú úlohu majú aj výtvary inšpirované priamou skúsenosťou. Tieto dve kategórie nemožno stavať do opozície a jednu hodnotiť vyššie ako druhú. Obe úzko súvisia, veď bez fantázie by žiaci neboli schopní kresliť, ba ani vnímať literatúru. Detské kreslenie na literárne témy je výborným prostriedkom na prehlbovanie prierezových tém literatúry a výtvarnej výchovy na základnej škole.

2 OSOBITOSTI PREDMETU VÝTVARNEJ VÝCHOVY NA 2. STUPNI ZÁKLADNEJ ŠKOLY

2.1 Charakteristika predmetu

Výtvarnú výchovu ako vyučujúci predmet na základných školách charakterizuje niekoľko osobitostí, ktorými sa odlišuje od ostatných predmetov. Charakteristickým znakom je tvorivá činnosť. Vyučovacie procesy sa uskutočňujú nielen formou duševnej činnosti, ale aj fyzicky manuálnou prácou. Vyučovacia hodina by mala navonok pripomínať hru, voľnú činnosť a nie pasívne podriaďovanie sa príkazom či plneniu zadaných úloh. Za osobité špecifikum výtvarnej výchovy sa považuje aj samostatné zhmotňovanie vyučovacieho zámeru. Žiak si z hodiny neodnáša len nové skúsenosti, ale predovšetkým viditeľný produkt svojej práce.

Predmet výtvarná výchova nižšieho sekundárneho vzdelávania plynulo nadväzuje na výtvarnú výchovu v primárnom vzdelávaní. Nadalej vychádza z autentických skúseností žiaka, získaných výtvarnou činnosťou. Vzhľadom na psychický vývin zodpovedajúci veku, ustupuje spontánny prístup k vyjadrovaniu seba samého a vyjadrovaniu vonkajších podnetov. Väčšina žiakov v tomto období stráca svoju prirodzenú výrazosť. Ťažisko sebavyjadrovania sa oproti primárnemu vzdelávaniu prenáša na iné oblasti aktivity. Do vyučovania sú zaradované činnosti, ktoré rozširujú možnosti poznávacieho procesu žiaka a dovoľujú mu naplniť jeho prirodzené ambície po vizuálnom vyjadrení skutočnosti, po presnejšom zobrazení pozorovaných vzťahov, po vyššej technickej dokonalosti prejavu. Detskú spontánnosť má postupne nahrádzať jej dospelý ekvivalent – duchovná otvorenosť a sviežosť. Preto vo výtvarnej výchove potrebuje objaviť oblasť nových možností, zodpovedajúcich svojmu vývinu (UČEBNÉ OSNOVY- Výtvarná výchova ISCED2).

Vyučovanie výtvarnej výchovy je programový a riadený proces, v ktorom ale učiteľ iniciuje, rešpektuje a podporuje nápady a individuálne riešenia žiaka. Východiskami tohto procesu sú:

- činnosti žiakov, ktoré vychádzajú z myšlienkových, formálnych a technických procesov výtvarných a vizuálnych umení,
- témy a námety zobrazovania, ktoré majú svoj dôležitý antropologický a kultúrny charakter.

2.2 Obsah a ciele predmetu

Obsah vyučovania výtvarnej výchovy tvorí sústava edukačných tém. Témy sú zoradené v metodických radoch. Takéto zoradenie sleduje stupňovanie náročnosti pri štruktúrovaní osobnosti žiaka. Zoradenie edukačných tém v rámci jedného ročníka umožňuje učiteľovi sledovať motivačné nadväznosti, prípadne z nich tvoriť edukačné projekty. Takto koncipovaná sieť edukačných tém predstavuje model, s ktorým môže učiteľ dynamicky pracovať, podľa potreby preradovať témy v časovom pláne. Obsah predmetu je síce vymedzený osnovami, ide však len o rámcové ohraničenie. Hlavnú funkciu tvoria konkrétne úlohy, čiže poznávanie a praktické rozvíjanie skúsenosti a zručnosti.

Ciele výtvarnej výchovy na úrovni nižšieho sekundárneho vzdelávania sú koncipované na:

- **kognitívne:** poznať základné kompozičné princípy, vybrané techniky, vedieť pomenovať pôsobenie umeleckých diel, poznať vybrané diela vizuálnej kultúry, reprezentujúce žánre niektoré štýlové obdobia.
- **senzomotorické:** vedomé rozvíjať tvorivosť, podporovať a podnecovať jeho nápaditosť a tvorivú sebareflexiu, formovať a rozvíjať gramotnosť žiaka v oblasti vyjadrovania sa výtvarnými prostriedkami.
- **socioafektívne:** formovať celistvú osobnosť žiaka, rozvíjať cítenie, vnímanie, fantáziu a predovšetkým aktívne používanie zručností, a to všetko prostredníctvom činnostného a zážitkového vyučovania.

Žiak na hodinách výtvarnej výchovy spracováva symboly, ktoré vizuálne vyjadrujú jeho predstavy a fantáziu. Na rozdiel od iných predmetov výtvarná výchova angažuje osobnosť žiaka v inom zmysle, neučí sa ich ale vyjadruje ich, hľadá svoj spôsob vyjadrenia. To kladie vyššie nároky na senzomotorické a afektívne ciele predmetu, a tým dopĺňa predmety, v ktorých prevažuje cieľ kognitívny. Žiak je na hodinách výtvarnej výchovy vedený k tomu, aby pri každej edukačnej téme volil svoje vlastné, teda autentické riešenie, a postupne formuloval svoj estetický a hodnotiaci názor. Formovanie takéhoto prístupu je dôležitým momentom výučby, ktorý vyvažuje prevažne konvergentné myslenie formované väčšou časťou kurikula (UČEBNÉ OSNOVY – výtvarná výchova ISCED 2).

Osnovy výtvarnej výchovy podporujú medzipredmetové vzťahy, interdisciplinárnosť vyučovania pri zachovaní špecifik, spôsobu poznávania sveta prostredníctvom výtvarnej výchovy. Zapájajú citlivosť, afektivitu a obrazovú konceptualizáciu. V rámci nižšieho sekundárneho vzdelávania to predstavuje vedomé hľadanie formálnych a obsahových súvislostí, s prírodovednými i humanitnými predmetmi a s inými druhmi umenia.

2.3 Vzťah učiteľ – žiak na hodinách výtvarnej výchovy

Medzi osobitosti predmetu výtvarnej výchovy môžeme ešte zaradiť vzťah učiteľa a žiaka, ktorý sa rozvíja predovšetkým na praktických hodinách výtvarnej výchovy. Autoritatívny prístup sa tu musí nahradiť úlohou radcu a iniciátora. Z vlastnej skúsenosti môžem povedať, že iba uvoľnená a príjemná klíma triedy, motivuje žiakov k aktívnosti a mnohorakosti vo výtvarnom vyjadrení. Veľakrát sa mi takáto príjemná atmosféra triedy podarila navodiť správne vybranou hudbou. Žiaci sa započúvali, prestali vyrušovať a v triede zavládla pracovná a zároveň inšpiratívna atmosféra.

Pozornosť učiteľa sa musí zameriavať jednotlivo na každého žiaka, predovšetkým na tých, ktorí nie sú medzi ostatnými obľúbení alebo zaostávajú v učení. Táto pozornosť a záujem o každého, i to ako postupovať v učení je jedným zo základných princípov **lasaliálnej výchovy**.

Cieľom tejto výchovy je predovšetkým rozvoj ducha. Lasaliálny učiteľ chce získať aj srdce žiaka. Preto dáva k dispozícii svoj čas, talent, energiu a snaží sa zlepšiť aj svoje schopnosti. Požiadavky kladené na lasaliálneho učiteľa môžeme vyjadriť v niekoľkých bodoch:

- učiteľ podporuje aktivitu žiaka a vychádza z jeho záujmov,
- spája školu zo životom,
- učiteľ musí mať rozumný názor na žiaka, založený na rešpektovaní jeho osoby,
- pretvára triedu na skutočné spoločenstvo,
- rozvíja tvorivé myslenie a schopnosti žiaka,
- vedie k sebadisciplíne,
- každému prispôsobuje formu učenia (Dela Salla, 1999).

Skutočná profesionalita učiteľa vyplýva z jeho lásky k žiakom, z lásky k práci, z jeho tvorivého prístupu k sebe, k žiakom, k vyučovaniu a výchove. Ak učiteľ neprístupuje k svojej učiteľskej profesii ako k poslaniu, okráda tým nielen žiakov, ale aj seba. Každý učiteľ vo vyučovacom procese sa snaží žiakov zaujať a vzbudiť záujem o učenie. Musí hľadať spôsoby, ako preniknúť do psychiky žiaka tak, aby spoznal skutočné príčiny a pohánky jeho správania a postojev (Lokšová – Lokša, 2003).

Nielen na hodinách výtvarnej výchovy, ale v celom vyučovacom procese je rozhodujúcim činiteľom práve osobnosť učiteľa. Svojím pedagogickým prístupom pôsobí na žiakov a vychováva z nich plnohodnotné osobnosti. Preto je žiaduce, aby učiteľ bol zrelou, slobodnou, tvorivou, všestrannou a celistvou osobnosťou (Ďurič, 1997).

Učiteľské povolanie je veľmi náročné a zodpovedné. Výstižne ho charakterizoval Johan Wolfgang Goethe, keď ho prirovnal k reholi: „ V reholi sa musí človek oddať celý.“ Učiteľ totiž učí žiakov viac, než len to, čo mu predpisujú učebné osnovy (Kosová, 1998).

Okrem lásky k deťom sa však od učiteľa vyžaduje profesionalita, láska k vlastnej práci, odborná znalosť a v neposlednom rade schopnosti, ktorými dokáže učiteľ pozitívnym smerom meniť poznávacie schopnosti žiakov. Aby učiteľ splnil všetky tieto požiadavky, musí svojich žiakov dobre poznať. A práve výtvarná výchova, kde učiteľ využíva individuálny prístup k žiakom, umožňuje mu to hlbšie preniknúť do duše žiakov.

3 MOŽNOSTI OBSAHU VÝTVARNEJ VÝCHOVY PRE PREDMETOVÉ VZŤAHY LITERATÚRY A VÝTVARNEJ VÝCHOVY

Výtvarná výchova prehľbuje medzipredmetové vzťahy najmä s esteticko-výchovnými predmetmi ako sú hudobná výchova či literárna výchova. Literárny text ako motivácia na hodinách výtvarnej výchovy sa dá využiť v mnohých edukačných témach.

Napríklad sú to tieto edukačné témy - **Podnety hudby a literatúry,**

Podnety rôznych oblastí poznávania sveta,

Podnety filmu a videa.

Pri využití literárneho textu ako motivácie na hodinách výtvarnej výchovy si môžeme vybrať poéziu, prózu alebo drámu. Vo výtvarnom prejave, ktorý je motivovaný literatúrou nesledujeme bezprostredné vyjadrenie textu, ale výtvarné stvárnenie pocitov a dojmov, ktoré dielo vyvoláva u žiakov. Opierame sa o zážitky z prečítaného textu a vyberáme tie časti, ktoré nie sú popisnou ilustráciou, ale majú skôr emocionálnu hodnotu. Voľbu literárneho textu môžeme ovplyvniť aj koreláciou s práve preberaným učivom na hodinách literatúry. Výhodu majú tí učitelia, ktorí majú aprobáciu slovenský jazyk a výtvarná výchova.

V nasledujúcej kapitole popisujem prípravy na vyučovanie výtvarnej výchovy v 5., 6., 7. ročníku a výchovy umením v 8. ročníku. Ako motiváciu využívam text z literatúry, no vždy ide o iný literárny útvar, ktorý som prispôsobila učebným osnovám z literatúry.

5. ročník - negatívna ilustrácia rozprávky: VETERNÝ KRÁĽ

6. ročník - ilustrácia bájky podľa vlastného výberu: EZOP - O nenásytnej líške,

O vrane a krčahu s vodou, O vtákoch zvieratách a netopierovi

7. ročník - ilustrácia hlavnej postavy z textu G. FUTOVEJ: POŠKOLÁCI

8. ročník - ilustrácia poézie JANKO KRÁĽ: MOJA PIESEŇ doplnená hudbou

(Tieto literárne texty sú uvedené v prílohách práce od str. 41 – 46).

Obsah literárnej výchovy v **5. ročníku** tvoria básne, piesne, balady, no v prvom rade sú to rozprávky. Preto aj ja v nasledujúcej kapitole prezentujem vyučovaciu hodinu výtvarnej výchovy, kde žiaci ilustrujú práve rozprávku, ktorú prečítali na hodine literatúry. Ilustrácii môže predchádzať krátky rozhovor, v ktorom žiakov upozorním na čo sa majú sústrediť. Ilustrovať môžu napríklad tú časť, ktorá ich najviac zaujala alebo môže to byť hlavná postava. V nasledujúcej kapitole popisujem vyučovaciu hodinu, na ktorej žiaci kreslili **negatívnu ilustráciu**, pri ktorej majú možnosť znázorňovať to, čo v texte nie je, avšak mohlo byť. Takéto ilustrovanie negatívnej rozprávky je výborným spôsobom rozvoja detskej fantázie. A tak na jednej ilustrácii vidíme zámok, kde by mohol kráľ bývať a na inej zase koňa, na ktorom by mohol jazdiť. Žiak sa pri takomto kreslení stáva rozprávkárom a ilustrátorom súčasne. Je nútený rozmýšľať o prečítanej rozprávke a dotvárať ju. Tento spôsob vytvárania negatívnej rozprávky sa mi osvedčil najmä u mladších žiakov,

ktorí sú ešte tvoriví a veľmi spontánni vo vyjadrovaní. K obľúbeným literárnym textom v 5.ročníku patria aj hádanky, príslovia a porekadlá. Práve hádanka môže byť zaujímavou motiváciou tým, že každý žiak nakreslí svoju odpoveď.

V **6. ročníku** sú novými žánrami básky a balady. Zaujímavé sú svojou veršovanou formou a pritom nestrácajú epický charakter. Medzi žiakmi sú veľmi obľúbené, lebo sú ľahké na pochopenie a nechýba im citové podfarbenie. A preto som si aj ja na hodinách výtvarných výchov 6. ročníku vybrala ako motivačný text básky. Žiakov som upozornila na mravné ponaučenie každej básky, ktoré môže byť tiež predmetom ilustrácie. Žiaci si mohli vybrať na ilustráciu jednu z troch Ezopových bájak, ktoré sme prečítali na hodine literatúry.

Obsah literatúry v **7. ročníku** je žánrovo veľmi zaujímavý a pestrý. Ponuka množstvo textov, ktoré sú vhodnou motiváciou aj na hodinách výtvarnej výchovy. Mnohé poviedky z obdobia realizmu od M. KUKUČINA, J. C. HRONSKÉHO, J. G. TAJOVSKÉHO boli aj sfilmované a žiaci ich poznajú aj z televíznych obrazoviek. Niektorých žiakov zaujala súčasná poviedková a románová tvorba, ktorej autori riešia problémy blízke dnešnej mládeži, a preto som ako motiváciu na hodinách výtvarnej výchovy volila text od súčasnej autorky, ktorá vo vybranej ukážke POŠKOLÁCI majstrovsky stvárnila rôzne charakteristické vlastnosti tínedžerov. Práve tie žiakov na hodine literatúry dobre pobavili, preto som ako tému volila ilustráciu postavy z prečítanej ukážky.

Predmet výchova umením nadväzuje na predmety výtvarná a hudobná výchova. Vyučuje sa v **8. a 9. ročníku** základnej školy. Má žiakom sprostredkovať živú skúsenosť umenia. Ťažisko vychádza z hudobného umenia a z vizuálnych umení – výtvarného, architektúry, dizajnu a filmu. Prierezovo obsahuje prvky literárneho a dramatického umenia.

Z motivačných možností v oblasti literatúry je vhodné v 8. a 9. ročníku siahnuť po poézii, ktorá tu má prevažné zastúpenie. Keďže ide o rozsahovo kratší útvar ako próza, je vhodné využiť recitáciu priamo na hodine výtvarnej výchovy. Ak chceme, aby zážitok z prečítanej básne bol čo najefektívnejší, je vhodné použiť nahrávky recitované profesionálom. V týchto vyšších ročníkoch je vhodným motivačným prostriedkom aj hudba. V rámci prierezových tém môžeme na hodine výchovy umením spojiť literárny text s hudbou a vhodne ich použiť ako motiváciu pri výtvarnej činnosti. Aj takýmto spôsobom sprostredkovať žiakom živú skúsenosť umenia – výtvarného, hudobného a literárneho. Preto na hodine výchovy umením v 8. ročníku som ako motiváciu volila poéziu doplnenú hudbou. A úlohou žiakov bolo vyjadriť svoje pocity a dojmy pomocou liniek a farieb. Každý žiak sa mal možnosť k svojej práci vyjadriť a popísať ako naňho hudba a poézia vplývala, aké pocity a zážitky v ňom vyvolala.

Aby motivácia literatúrou bola opodstatnená a splnila svoj účel, musí učiteľ vybrať primerané a vhodné texty. Preto je potrebné, aby učiteľ výtvarnej výchovy poznal osnovy slovenského jazyka a literatúry. Samozrejme, že to platí aj naopak. Ilustrácie môže učiteľ veľmi vhodne využiť pri opakovaní učiva na hodinách literatúry. O medzipredmetových vzťahoch slovenského jazyka a výtvarnej výchovy svedčia aj hodiny slohovej výchovy. V 7. ročníku pri umeleckom opise môže učiteľ vybrať diela významných slovenských maliarov a aj takýmto spôsobom spájať literárne a výtvarné umenie.

3.1 Príprava na vyučovanie -Výtvarná výchova pre 5.ročník

Škola:	CZŠ sv. Petra a Pavla Stropkov
Trieda:	5. A
Predmet:	Výtvarná výchova
Tematický celok:	Podnety hudby a literatúry
Učivo (téma):	Negatívna ilustrácia rozprávky
Ciele:	<p>Kognitívny – pomenovať pôsobenie umeleckého diela (rozprávky) a zážitok z neho,</p> <ul style="list-style-type: none"> - poznať kompozičné princípy pri kreslení - pomenovať dobro a zlo v rozprávke <p>Socioafektívny –prejaviť záujem o výtvarnú činnosť a vyjadriť vlastnú fantáziu</p> <p>-formovať kultúrne postoje cez poznanie dobra a zla</p> <p>Senzomotorický- nakresliť negatívnu ilustráciu rozprávky,</p> <ul style="list-style-type: none"> - rozvíjať zručnosť v oblasti vyjadrovania sa výtvarnými technikami - rozvíjať cítenie, vnímanie a fantáziu cez výtvarnú tvorivosť
Vyučovacie metódy:	<p>slovné metódy: rozhovor o prečítanej rozprávke</p> <p>praktické metódy: samostatná výtvarná činnosť</p>
Organizačné formy vyučovania:	<p>frontálna práca: v úvode hodiny, keď učiteľ vysvetľuje zadanie úlohy</p> <p>individuálna práca: učiteľ pristupuje počas samostatnej práce žiakov individuálne k jednotlivcom a poradí im pri osvojovaní si určitej zručnosti</p>
Medzipredmetové vzťahy:	vzťah literatúry a výtvarnej výchovy,
Motivácia:	Motiváciou je text rozprávky z literatúry pre 5.roč. : Príloha 1(s.38) - Veterný kráľ (Literatúra 5. ročník)
Výtvarná technika:	Kresba pastelom
Pomôcky:	Výkres A3, masťný pastel - PROGRESSO, suchý pastel, olejový pastel- GIOCONDA, učebnica literatúry

ŠTRUKTÚRA VYUČOVACEJ JEDNOTKY

Čas:	Činnosť učiteľa:	Činnosť žiakov:
<p>ÚVOD (10 min.)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - v úvode učiteľ oboznámi žiakov s témou, - vysvetlí pojem NEGATÍVNA ILUSTRÁCIA: žiaci kreslia ilustráciu tak, že znázorňujú to, čo v texte nie je ale mohlo by byť 	<ul style="list-style-type: none"> - žiaci si pripravujú výtvarné pomôcky

MOTIVÁCIA (15 min.)	<ul style="list-style-type: none"> - učiteľ vyzve žiakov a spoločne čítajú rozprávku nakoľko ide o 2-hodinovku, tak čas to dovolí - učiteľ kladie otázky na priblíženie deja - učiteľ svojimi otázkami nabáda žiakov, aby rozmýšľali, čo všetko by sa mohlo v rozprávke ešte udiat' a ako ináč by mohol skončiť dej 	<ul style="list-style-type: none"> - žiaci počúvajú rozprávku - odpovedajú na zadané otázky, aby si čo najviac sprítomnili dej
SAMOSTATNÁ VÝTVARNÁ ČINNOSŤ (40 min.)	<ul style="list-style-type: none"> - počas samostatnej práce žiakov má učiteľ poradnú a kontrolnú funkciu - učiteľ rozpráva o prečítanej rozprávke a nabáda žiakov k aktívnej činnosti 	<ul style="list-style-type: none"> - žiaci samostatne a tvorivo pracujú na zadanej téme

**HODNOTENIE:
(25 min.)**

Pri hodnotení výtvarných prác na tejto vyučovacej hodine som volila dlhší časový úsek, nakoľko ide o 2-hodinovú činnosť, tak nám to čas dovolil. Úlohou žiakov bolo vytvoriť **negatívnu rozprávku**, a tak doplniť text o to, čo tam nie je ale mohlo by byť. Učiteľ pri tomto hodnotení vyzve žiakov, aby prerozprávali text podľa svojej ilustrácie. A tak tu môžeme počuť niekoľko nových rozprávok, ktoré majú niečo spoločné, no každá je iná a originálna, tak ako aj ilustrácie.

Takéto ilustrovanie negatívnej rozprávky je výborným spôsobom rozvoja detskej fantázie. A tak na jednej ilustrácii vidíme zámok, kde mi mohol kráľ bývať a na inej zase koňa, na ktorom by mohol jazdiť. Žiak sa pri tejto výtvarnej činnosti stáva rozprávkarom a ilustrátorom súčasne. Je nútený rozmýšľať o prečítanej rozprávke a dotvárať ju. Každú vytvorenú ilustráciu na tejto hodine som ohodnotila dvoma známkami, a to jednu za ilustráciu a druhú za prerozprávanie rozprávky, a preto radosť bola dvojnásobná.

ZÁVER A ODPORÚČANIA PRE PRAX:

Tento spôsob vytvárania negatívnej rozprávky sa mi osvedčil najmä u mladších žiakov, ktorí sú ešte tvoriví, aktívni a veľmi spontánni. Radi vymýšľajú, neboja sa experimentovať a majú bohatú fantáziu.

Ilustrácia rozprávky v 5. ročníku je obľúbenou témou, lebo z vlastnej skúsenosti môžem povedať, že aj pri zadaní voľnej témy si piataci veľmi často vyberú práve ilustráciu.

Obrázok 1, Veterný kôň - ilustrácia

Prameň: vlastný archív

Obrázok 2, Rozprávkový kôň - ilustrácia

Prameň: vlastný archív

Obrázok 3, Veterný zámok – ilustrácia

Prameň: vlastný archív

3.2 Príprava na vyučovanie- Výtvarná výchova pre 6.ročník

Škola:	CZŠ sv. Petra a Pavla Stropkov	
Trieda:	6.A	
Predmet:	Výtvarná výchova	
Tematický celok:	Podnety rôznych oblastí poznávania svet	
Učivo (téma):	Ilustrácia bájky prečítanej na hodine literatúry	
Ciele:	Kognitívny – poznávať a vysvetliť ponaučenie v bajkách prostredníctvom výtvarnej výchovy - vedieť pomenovať pôsobenie umeleckého diela	
	Socioafektívny – formovať kultúrne postoje cez prečítaný text a jeho výtvarné stvárnenie - vyjadriť svoj názor a ponaučenie z bájky cez výtvarnú činnosť	
	Senzomotorický – rozvíjať tvorivosť žiakov cez výtvarné vyjadrenie krátkeho príbehu bájky - nakresliť ilustráciu prečítanej bájky - rozvíjať nápaditosť, predstavivosť a fantáziu	
Vyučovacie metódy:	slovné metódy: rozhovor o prečítanej bajke praktické metódy: samostatná výtvarná činnosť	
Organizačné formy vyučovania:	frontálna práca: v úvode hodiny, keď učiteľ vysvetľuje zadanie úlohy skupinová práca: žiaci sú rozdelení do skupín podľa toho, ktorú bajku ilustrujú	
Medzipredmetové vzťahy:	vzťah literatúry a výtvarnej výchovy, vzťah prírodopisu (kresba zvierat) a výtvarnej výchovy	
Motivácia:	Motiváciou je text EZOPOVEJ bájky čítaný priamo na hodine výtvarnej výchovy: Príloha 2 (s.39) - O vrane a krčahu s vodou(Lit. 6.roč.) Príloha 3 (s.40) - O nenásytnej líške (Literatúra 6.roč.) Príloha 4 (s.41) - O vtákoch, zvieratách a netopierovi (Literatúra 6.roč.)	
Výtvarná technika:	Kresba	
Pomôcky:	Výkres A4, masťný pastel – progresso, suchý pastel, olejový pastel, učebnica literatúry	
ŠTRUKTÚRA VYUČOVACEJ JEDNOTKY		
Čas: ÚVOD (5min.)	Činnosť učiteľa: - v úvode učiteľ vysvetlí zadanie úlohy, - upozorní na to, aby žiaci pozorne počúvali nasledujúce texty, ktoré budú ilustrovať	Činnosť žiakov: - žiaci si pripravujú výtvarné pomôcky - žiaci sa rozdelia do skupín, podľa toho, ktorú bajku budú ilustrovať, no každý žiak bude pracovať na svojom výkrese

MOTIVÁCIA (10 min.)	<ul style="list-style-type: none"> - učiteľ pomaly a zreteľne prečíta vybrané bájky alebo vyzve žiaka na prečítanie - kladie jednoduché otázky na priblíženie deja - upozorní, na čo sa majú žiaci pri ilustrovaní sústrediť - zdôrazní mravné ponaučenie, vyplývajúce z bájky, ktoré môže byť tiež predmetom ilustrácie. 	<ul style="list-style-type: none"> - žiaci počúvajú čítané texty - odpovedajú na zadané otázky, aby si čo najviac oživilí dej bájok
SAMOSTATNÁ VÝTVARNÁ ČINNOSŤ (20 min.)	<ul style="list-style-type: none"> - učiteľ sleduje činnosť žiakov v jednotlivých skupinách - počas samostatnej práce žiakov má učiteľ poradnú, kontrolnú a korekčnú funkciu - nabáda žiakov k aktívnej činnosti 	<ul style="list-style-type: none"> - žiaci samostatne pracujú na zadanej téme

**HODNOTENIE:
(10 min.)**

Na tejto vyučovacej hodine som volila tzv. „**spoločné hodnotenie po skupinách.**“ Žiaci, ktorí ilustrovali rovnakú bájku vystúpia dopredu so svojimi výtvarnými prácami. Ostatní žiaci majú možnosť vyjadriť svoj názor, ktorá práca sa im v tejto skupine najviac páčila a prečo. Takto sa vystriedajú všetky skupiny a vyberú sa najlepšie práce za každú skupinu. Záverečné slovo pri hodnotení má vždy učiteľ, ktorý upozorní na nedostatky, ktoré sa pri práci žiakov vyskytli (ako napríklad zlá farebná kombinácia, chyby v perspektíve, zle použitý výtvarný materiál), aby žiaci vedeli aké chyby urobili a ako majú postupovať pri ďalšej výtvarnej činnosti.

ZÁVER A ODPORÚČANIA PRE PRAX:

Pri hodnotení výtvarných prác žiakov mám na pamäti, že moje hodnotenie musí byť povzbudením žiakov do ďalšej výtvarnej činnosti. Preto na každej žiackej práci sa snažím nájsť niečo pekné a pozitívne. Veľkou motiváciu pre žiakov je to, ak ich práce sú súčasťou výzdoby triedy. Preto ak mi to podmienky triedy či školy dovoľujú, tak často na výzdobu používam aj práce žiakov vytvorené na hodinách výtvarnej výchovy.

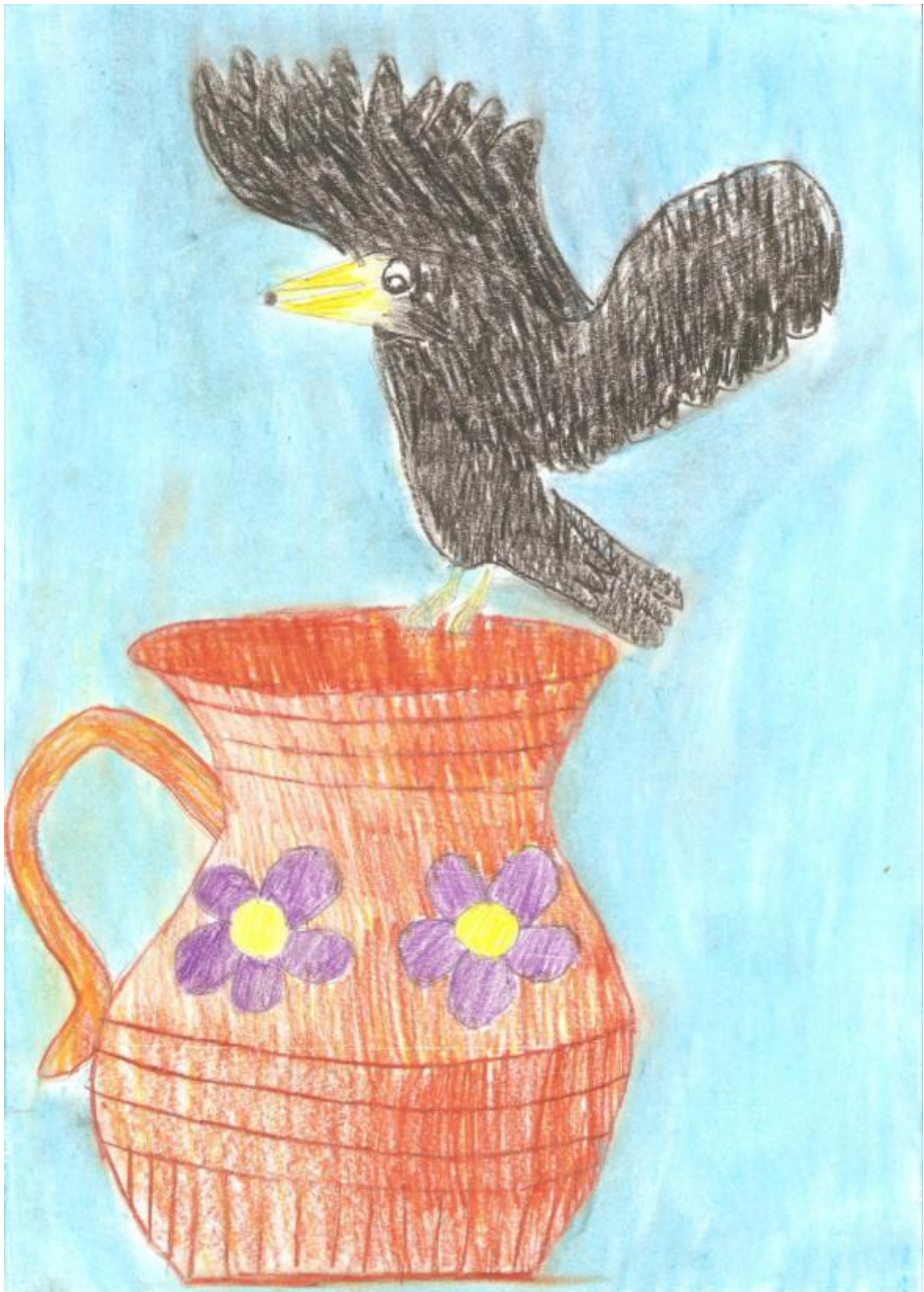
Obrázok 4, Prefíkaná líška – ilustrácia

Prameň: vlastný archív

Obrázok 5, Nenásytná líška – ilustrácia

Prameň: vlastný archív

Obrázok 6, Múdra vrana

Prameň: vlastný archív

Obrázok 7, Smädnä vrana

Prameň: vlastný archív

Obrázok 8, Zradca

Prameň: vlastný archív

3.3 Príprava na vyučovanie – Výtvarná výchova pre 7. ročník

Škola:	CZŠ sv. Petra a Pavla Stropkov	
Trieda:	7. A	
Predmet:	Výtvarná výchova	
Tematický celok:	Podnety rôznych oblastí poznávania sveta	
Učivo (téma):	Ilustrácia hlavnej postavy zo súčasného prozaického textu	
Ciele:	Kognitívny – pomenovať kladné a záporné vlastnosti zobrazovaných postáv <ul style="list-style-type: none"> - charakterizovať ľudské vlastnosti cez výtvarné stvárnenie hlavných postáv 	
	Socioafektívny - vychovávať žiakov smerom k vytváraniu si primeraných kultúrnych postojov <ul style="list-style-type: none"> - vyjadriť vnímanie umeleckého diela cez výtvarnú činnosť - posúdiť správnosť konania postáv a výtvarne to vyjadriť 	
	Senzomotorický – rozvíjať nápaditosť a tvorivú sebarealizáciu <ul style="list-style-type: none"> - nakresliť hlavné postavy príbehu - rozvíjať tvorivosť a zručnosť cez výtvarnú činnosť 	
Vyučovacie metódy:	slovné metódy: beseda o prečítanej ukážke praktické metódy: samostatná výtvarná činnosť	
Organizačné formy vyučovania:	frontálna práca: v úvode hodiny, učiteľ pracuje s celou triedou, vysvetľuje zadanie úlohy individuálna práca: učiteľ počas samostatnej výtvarnej činnosti žiakov individuálne pristupuje k žiakom, radí im a koriguje ich výtvarnú činnosť	
Medzipredmetové vzťahy:	vzťah výtvarnej výchovy s umením slova	
Motivácia:	Motiváciou je text z literatúry 7. ročník od súčasnej autorky Gabriely FUTOVEJ: POŠKOLÁCI- Príloha 5 (s.42)	
Technika:	Kolorovaná kresba	
Pomôcky:	Výkres A4, akvarelové farby, štetec č.4, č.6, čierny tuš, redisové pero, vodové farby, CD prehrávač	
ŠTRUKTÚRA VYUČOVACEJ JEDNOTKY		
Čas: ÚVOD (5min.)	Činnosť učiteľa: <ul style="list-style-type: none"> - v úvode učiteľ vysvetlí zadanie úlohy, - upozorní žiakov na čo sa majú sústrediť pri nasledujúcom počúvaní a čo bude predmetom ich ďalšej práce 	Činnosť žiakov: <ul style="list-style-type: none"> - žiaci si pripravujú výtvarné pomôcky

MOTIVÁCIA (10 min.)	<ul style="list-style-type: none"> - učiteľ spoločne so žiakmi počúvajú ukážku z úryvku od G. FUTOVEJ POŠKOLÁCI - nasleduje diskusia na vypočutý text, v ktorej učiteľ svojimi otázkami upozorňuje na kladné a záporné postavy textu, ktoré majú byť predmetom ich ilustrácie - učiteľ sa snaží mravne pôsobiť na žiakov cez poukázanie na správne konanie tínedžerov 	<ul style="list-style-type: none"> - žiaci počúvajú úryvok - charakterizujú postavy, definujú kladné a záporné vlastnosti postáv - hodnotia správanie sa postáv - žiaci vyjadrujú svoj názor na charakterové vlastnosti zobrazovaných postáv
SAMOSTATNÁ VÝTVARNÁ ČINNOSŤ (20 min.)	<ul style="list-style-type: none"> - učiteľ počas samostatnej práce žiakov individuálne pristupuje k ich výtvarnej činnosti - nabáda žiakov k aktívnej činnosti - poradí pri výtvarnej technike 	<ul style="list-style-type: none"> - žiaci samostatne pracujú na zadanej téme, zobrazujú hlavné postavy z vypočutého textu

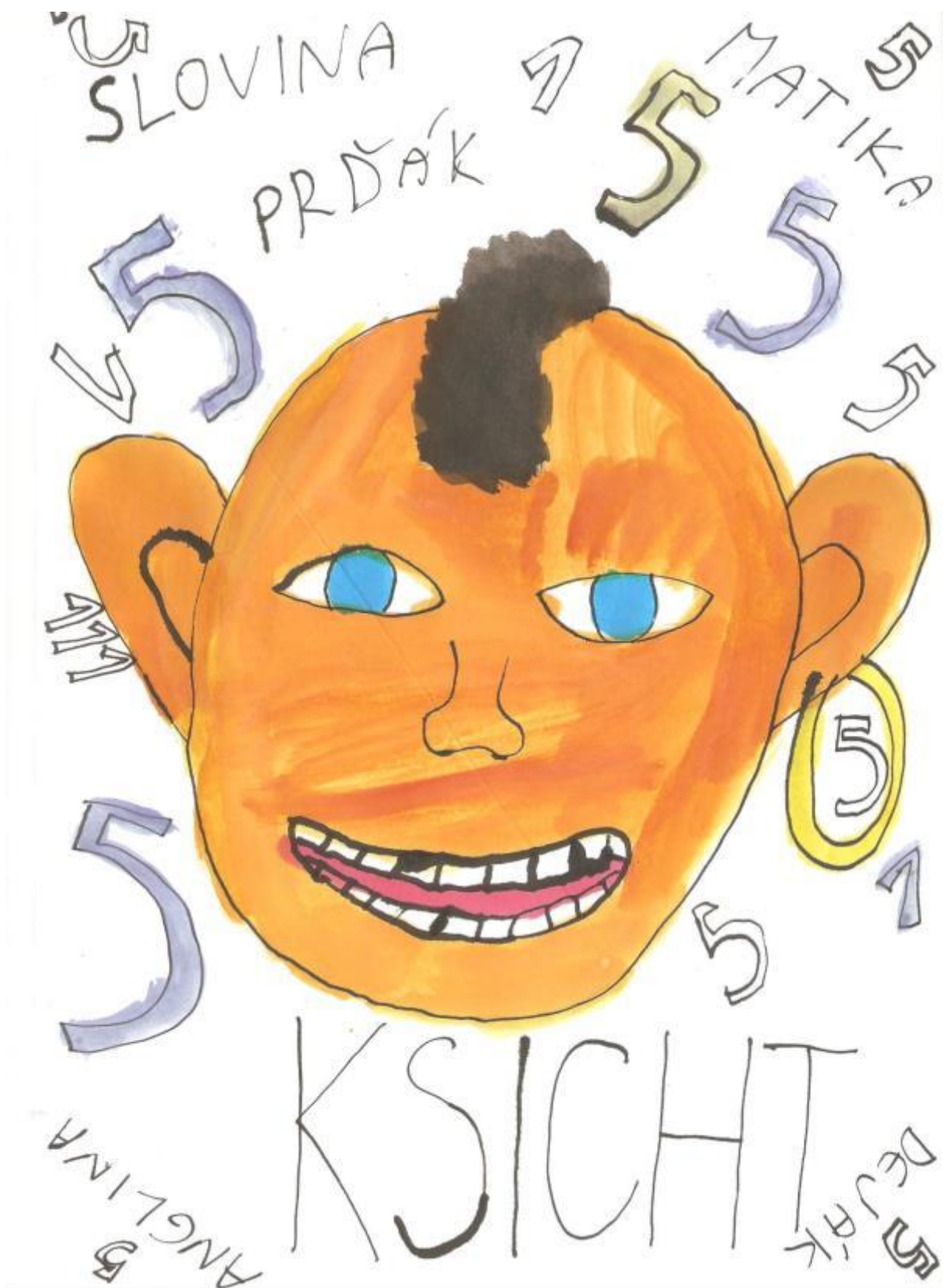
**HODNOTENIE:
(10 min.)**

Pri hodnotení výtvarných prác v 7. ročníku, mám vždy na pamäti vek týchto žiakov, pre ktorý je typický odmietavý a vzdorovitý postoj. Preto sa snažím pri hodnotení nájsť kladnú cestu a moje hodnotenie musí byť povzbudením pre žiakov, aby aj na ďalšej hodine výtvarnej výchovy mali chuť kresliť a maľovať.

Pri tomto slovnom hodnotení dám vždy možnosť vyjadriť sa žiakom, aby vedeli obhájiť svoju prácu a vyjadriť svoj názor. Prečo sa rozhodli pre ilustráciu tejto postavy? Ktorá ľudská vlastnosť sa im páčila a prečo? Čím by sa chceli postave podobáť? Pre mnohých je niekedy ťažšie vyjadriť sa slovom o tom, čo chceli nakresliť. Aj to je jeden zo spôsobom ako učiť žiakov vyjadrovať sa, vystupovať a vedieť obhájiť svoj názor.

ZÁVER A ODPORÚČANIA PRE PRAX:

Práca so žiakmi v siedmom ročníku na hodinách výtvarnej výchovy je pomerne namáhavá a veľmi ťažko je nájsť tému, ktorá by ich zaujala. Keďže literárna ukážka Poškoláci na hodine literatúry ich veľmi oslovila a mnohí z nich majú prečítanú celú knihu, volila som práve tento text ako motiváciu. Skoro všetci žiaci pracovali s nadšením a diskutovali o postavách z tejto knihy. Výber tohto textu považujem za veľmi vhodný a motivujúci a odporúčam aj pre iných učiteľov výtvarnej výchovy.

Obrázok 9, Ksicht

Prameň: vlastný archív

Obrázok 10, Múdra Šárka

Prameň: vlastný archív

Obrázok 11, Spolužiaci

Prameň: vlastný archív

3.4 Príprava na vyučovanie – Výchova umením pre 8. ročník

Škola:	CZŠ sv. Petra a Pavla Stropkov	
Trieda:	8. A	
Predmet:	Výchova umením	
Tematický celok:	ZVUK A OBRAZ - JAZYK UMENIA	
Učivo (téma):	Obraz v hudbe, hudba v obraze (hľadanie vzťahov medzi hudobným a výtvarným vyjadrovaním, synergia vizuálneho a auditívneho)	
Ciele:	Kognitívny – poznať hodnoty umenia a kultúry vo vzťahu ku tradícií - poznať vlastnosti vyjadrovacích prostriedkov rôznych umení	
	Socioafektívny – vyjadriť svoje emócie a postoje - prejavíť záujem o rôzne druhy umenia a výtvarne ich realizovať	
	Senzomotorický – realizovať svoje hudobné, literárne a umelecké predstavy - ilustrovať vypočutú báseň a hudobnú nahrávku - rozvíjať zručnosť v oblasti vyjadrovania sa výtvarnými prostriedkami	
Vyučovacie metódy:	slovné metódy: beseda o básni praktické metódy: samostatná výtvarná činnosť	
Organizačné formy vyučovania:	frontálna práca: v úvode hodiny, učiteľ pracuje s celou triedou, vysvetľuje zadanie úlohy individuálna práca: učiteľ počas samostatnej výtvarnej činnosti žiakov individuálne pristupuje k žiakom, radí im a koriguje ich výtvarnú činnosť	
Medzipredmetové vzťahy:	vzťah výtvarnej a hudobnej výchovy s literatúrou	
Motivácia:	Motiváciou je báseň od JANKA KRÁLA : MOJA PIESEŇ (Literatúra 8. ročník) – Príloha 5 (s.42) a hudobný doprovod: ANTONIO VIVALDI	
Výtvarná technika:	Ľubovoľná technika – podľa vlastného výberu	
Pomôcky:	Výkres A4, tuš, akvarelové farby, štetce č.2, č.4, redisové pero, masťný pastel, suchý pastel, olejový pastel- GIOCONDA – podľa vlastného výberu	
ŠTRUKTÚRA VYUČOVACEJ JEDNOTKY		
Čas: ÚVOD (5min.)	Činnosť učiteľa: - v úvode učiteľ vysvetlí zadanie úlohy, - upozorní žiakov na čo sa majú sústrediť pri nasledujúcom počúvaní a čo bude predmetom ich ďalšej práce	Činnosť žiakov: - žiaci si pripravujú výtvarné pomôcky

MOTIVÁCIA (10 min.)	<ul style="list-style-type: none"> - učiteľ a žiaci spoločne počúvajú prednes básne podfarbený hudbou - učiteľ umožní žiakom vypočuť si básne aj viackrát, keďže ide o reflexívnu lyriku 	<ul style="list-style-type: none"> - započúvajú sa do prednesu poézie, ktorý je podfarbený hudbou - žiaci vyjadrujú svoj dojem z vypočutej básne, hovoria o svojich pocitoch, dojmoch
SAMOSTATNÁ VÝTVARNÁ ČINNOSŤ (20 min.)	<ul style="list-style-type: none"> - učiteľ sa snaží navodiť pokojnú a inšpiratívnu atmosféru - učiteľ počas samostatnej práce žiakov individuálne pristupuje k ich výtvarnej činnosti - nabáda žiakov k aktívnej činnosti - poradí pri výbere výtvarnej techniky 	<ul style="list-style-type: none"> - žiaci tvoria na základe vnímania literárneho a hudobného umenia - vyjadrujú svoje pocity a dojmy prostredníctvom liniek a farieb - žiaci tu hľadajú príbeh a obraz v hudbe a slove

**HODNOTENIE:
(10 min.)**

Hodnotenie vo výtvarnej výchove je vždy subjektívnym názorom. Preto vo vyšších ročníkoch dávam možnosť, aby sa žiaci vyjadrili k svojej práci. Zvlášť pri ilustrácii poézie, kde ide predovšetkým o vyjadrenie vlastných pocitov a dojmov. Práve pri takomto hodnotení zisťujem, že rovnaký text vníma každý žiak iným spôsobom. Mnoho výborných žiakov, ktorí vynikajú v literatúre, nevedia svoje pocity pretransformovať do výtvarnej činnosti. A naopak slabší žiaci, hlavne dievčatá, svoje pocity a dojmy z vypočutej básne a hudby veľmi krásne pretvárali do výtvarného umenia. A to bola aj na tejto hodine výchovy umením.

ZÁVER A ODPORÚČANIA PRE PRAX:

Úlohou každého učiteľa vo výchovno-vzdelávacom procese je naučiť žiakov niečo nové, zaujať ich a vyvolať potrebu niečo vytvárať a byť aktívny. Aby to učiteľ mohol splniť aj na hodine výtvarnej výchovy veľmi dôležitý je výber témy, techniky, výtvarného materiálu a správnej motivácie.

Zo svojej pedagogickej praxe môžem povedať, že iba môj pozitívny prístup a kladné hodnotenie žiackych prác bolo povzbudením žiakov do ďalšej výtvarnej činnosti. Využitie literatúry a hudby ako motivácie vo výtvarnom umení považujem za veľmi kreatívny spôsob spájania týchto umení priamo vo vyučovacom procese.

Obrázok 12, Parádnica

Prameň: vlastný archív

Obrázok 13, Začarovaná jablonka

Prameň: vlastný archív

3.5 Závěry z vyučovacích hodin a doporučení pro prax

Každá veda vyrůstá z praxe a ústí do praxe. To isté platí aj o umení, i to z praxe vychádza a do praxe smeruje. Iba praktické prevedenie nám môže potvrdiť správnosť teoretického tvrdenia.

V tejto práci popisujem tri vyučovacie hodiny výtvarných výchov, a to v 5., 6., 7. ročníku a výchovu umením v 8. ročníku na základnej škole. Popisujem tu osobitosti tohto predmetu, ktorými sa výtvarná výchova líši od iných vyučovacích predmetov. Jej charakteristickým znakom je tvorivá činnosť a viditeľný produkt, ktorý si žiak odnáša z každej hodiny. Venujem sa cieľom a obsahu výtvarnej výchovy, ktorý je len čiastočne ohraničený osnovami. Veľa záleží aj na voľbe učiteľa, ktorý ich správne zvolenými témami môže vhodne dopĺňať a meniť, aby vyučovací proces bol pre žiakov čo najzaujímavejší. Aj ja som sa zvolenými témami snažila upevniť medzipredmetové vzťahy, a poukázať na vhodnosť využitia literárnych textov priamo na hodine výtvarnej výchovy.

Na každej vyučovacej hodine má dôležitú úlohu motivácia, ktorej úlohou je vyvolať u žiakov chuť učiť sa, poznávať a vytvárať niečo nové. Sústredila som sa na motiváciu, ktorá bola vyvolaná literárnym textom vybraným z učebníc literatúry. Aj takýmto spôsobom som chcela upútať pozornosť žiakov na literárne texty a opätovné prežívanie obsahu z prečítaných ukážok. V každom ročníku som výber textu volila v súlade s práve preberaným učivom na literatúre.

Každý výstup vyučovacej hodiny dopĺňam žiackymi prácami, ktoré vznikli na podklade literárneho textu. A práve tu sa ukázalo, že mnoho žiakov, pre ktorých literatúra nepatrí k obľúbeným predmetom, ich ilustrácie literárnych textov boli obsahovo najbohatšie a výtvarne najefektívnejšie. A to bolo aj mojím cieľom, upozorniť žiakov na literatúru, na pestrosť literárnych textov a dôležitosť čítania, lebo práve čítanie je v dnešnej dobe vytláčané a nahrádzané inými zdrojmi vzdelávania.

Zvláštnu pozornosť som venovala hodnoteniu výtvarných prác. Nakoľko ide pri hodnotení o subjektívny postoj, učiteľ musí k hodnoteniu umeleckej práce žiaka pristupovať veľmi citlivo a zohľadniť danosti každého žiaka. Hodnotenie výtvarnej činnosti žiaka, by malo byť zároveň aj povzbudením do ďalšej činnosti. Iba kladný a povzbudivý postoj učiteľa, môže vyvolať u žiakov chuť vzdelávať sa, spoznávať a vytvárať niečo nové.

Moja OPS by mala byť nápomocná učiteľom výtvarnej výchovy na základnej škole, ktorým som chcela predostrieť jeden zo spôsobov spájania umenia. Veď práve výtvarná výchova je predmet, ktorý upevňuje medzipredmetové vzťahy s esteticko-výchovnými predmetmi ako sú hudobná a literárna výchova. Vyžitie literatúry ale aj hudby ako motivácie vo výtvarnom umení, považujem za veľmi kreatívny spôsob ako sprostredkovať žiakom živú skúsenosť umenia – výtvarného, hudobného a literárneho.

ZÁVER

Umenie je neoddeliteľnou súčasťou človeka. Zvyšuje vnímavosť, obnovuje skutočnosti aby nezovšedneli a mohli sme si ich uvedomovať v celej šírke a zložitosti. Preto je potrebné naučiť sa správne prijímať umenie už od ranného veku človeka.

Na základných školách sa žiaci s umením stretávajú v esteticky zameraných predmetoch, medzi ktoré patrí aj výtvarná a literárna výchova. Umelecká práca sa umocní, ak učiteľ umožní žiakom priamy styk s umeleckými činnosťami rozličných druhov. Touto skutočnosťou som chcela poukázať práve na spojenie literárneho a výtvarného umenia.

Dôležitú úlohu v esteticky zameraných predmetoch má predovšetkým motivácia. Sústredila som sa predovšetkým na literárnu motiváciu, ktorá má obohatiť detskú fantáziu a inšpirovať žiakov k činnosti. Iba žiak, ktorý pristupuje k výtvarnej činnosti s nadšením a povzbudením, môže mať z nej radosť a potešenie.

A čo z toho vyplýva pre učiteľov výtvarnej výchovy? Aby k svojej práci pristupovali zodpovedne, kreatívne a ukázali žiakom cestu poznávania umenia. Myslím si, že kreslenie motivované literatúrou je dobrým nástrojom spájania literárneho a výtvarného umenia. Schopnosť precítiť a vnímať umenie treba neustále rozvíjať, pretože tvorí základ všestranne rozvinutého človeka.

ZOZNAM BIBLIOGRAFICKÝCH ZDROJOV

1. BANÁŠ, J. – JUSKO, A.: Didaktika výtvarnej výchovy. Bratislava. SPN 1989. s. 289-308
2. DE LA SALLE, J.: Patrón učiteľov. Vydavateľstvo Michala Vaška. Prešov 1999, s.39-47
3. ĎURIČ, L.: Vybrané kapitoly z pedagogickej psychológie. Bratislava SPN 1988
4. CIKÁNOVÁ, K.: Motivačné možnosti vo výtvarnej výchove. Estetická výchov. Praha 1974, s.174
5. KOSOVÁ, B.: Humanizačné premeny výchovy a vzdelávania na 1. stupni ZŠ. Metodické centrum. Banská Bystrica 1998. ISBN 80-8041-111-5
6. LOKŠOVÁ, I. – LOKŠA, J.: Tvořivé vyučování. Praha. Grada Publishing. 2003. ISBN 80-247-0374-2
7. KRAJČOVIČOVÁ, J.: Literárna výchova pre 5. ročník základných škôl. Združenie Eduko. Prievidza 2010. ISBN 978-80-89431-09-0
8. PETRÍKOVÁ, D.: Literárna výchova pre 6. ročník základných škôl. Združenie Eduko. Prievidza 2010. ISBN 978-80-89431-15-1
9. PETRÍKOVÁ, D.: Literárna výchova pre 7. Ročník základných škôl. Združenie Eduko. Prievidza 2011. ISBN 978-80-89431-17-5
10. PETRÍKOVÁ, D.: Literárna výchova pre 8. ročník základných škôl a 3. ročník gymnázií s osemročným štúdiom. VKÚ, Harmanec. 2011. ISBN 978-80-8042-625-5
11. POLIAK, J.: Literárne podnety výtvarnej tvorivosti detí. KPÚ Prešov. 1972
12. ŠKOLSKÝ VZDELÁVACÍ PROGRAM-UČEBNÉ OSNOVY: Výtvarná výchova (5. 6. 7. ročník) Výchova umením (8. a 9. ročník) 2. stupeň ZŠ – ISCED 2
13. VILIKOVSKÁ, J. – KOSTOLNÝ, O.: Základy teórie literatúry. Bratislava. SNP 1983

ZOZNAM PRÍLOH

- Príloha 1 **Veterný kráľ** (Literatúra 5. ročník, str. 15)
- Príloha 2 **Ezop – O nenásytnej líške** (Literatúra 6. ročník, str.56)
- Príloha 3 **Ezop – O vrane a krčahu s vodou** (Literatúra 6. ročník, str. 55)
- Príloha 4 **Ezop – O vtákoch, zvieratách a netopierovi** (Literatúra 6. ročník, str.55)
- Príloha 5 **Gabriela Futová – Poškoláci** (Literatúra 7. ročník, str. 55)
- Príloha 6 **Janko Kráľ – Moja pieseň** (Literatúra 8. ročník, str.16)

Príloha 1 Veterný kráľ

(literatúra 5. ročník, str. 15)

Žil kedysi kráľ, čo mal jedného syna a jednu dcéru. Ej, či to bol za krásny pár; šuhaj sťa slnce, dievčina sťa zora! Jedného dňa, práve keď sa kráľ s dcérou prevážal v koči, zafučal vietor a princezná bola preč „Och, božemôj, prebože!“ zabedákal kráľ a rozbehol sa princeznú hľadať. Lenže darmo behal sem i tam, márne behali sluhovia, po princeznej akoby sa zľahla zem.

Keď už nevedel, čo ďalej, začal kráľ plakať, nariekať. No kráľovič, ktorému tiež nebolo ľahko pri srdci, utešuje otca: „Neplačte, otec, nenariekajte. Idem sestru hľadať ešte ja a Pán Boh dá, že ju nájdem.“ Kráľ sa potešil, požehnal syna a ten pod'ho cez vršky a doliny, po rudných, kamenistých cestách. No darmo chodil, márne sa vypytoval, po jeho sestere nebolo ani chýru, ani slychu.

Ako tak chodí horami-dolami, príde raz k jednému jazeru, kde sa šplachotal krdlik kačiek. Kráľovič strhol z pleca luk, napol tetivu a namieril na tú najväčšiu. Tá však volá: „Hop, kráľovič, hop! Nestrieľaj na mňa, lebo ja viem, čo nevieš ty.“ Kráľovič sklonil luk a kačka nato: „ Tvoja sestra je v zámku veterného kráľa!“ A ako to povie, zatrepoce krídlami a letí preč. No ešte pred tým než zmizne, kráľovičovi z očí, zavolá: „ Rast' ti budem na dobrej pomoci!“ Prekvapení kráľovič si prehodil luk cez plece a ide ďalej. Onedlho natrafil na veľké mravenisko, ale tak z ničoho nič pichol doň palicou. Mravce sa zahmýrili, a iba keď jeden z nich, ten s najväčšími krídlami, vraví: „Kráľovič, prečo chceš búrať, čo si nestaval? Ak sme ti v ceste, obíd' nás sprava!“ Kráľovič sa zapýril a urobil, ako chcel mravec.

Nato mravec vraví: „ Raz ti budem na dobrej pomoci.“ Kráľovič sa nad tými slovami iba pousmial a pobral sa ďalej. Ako tak ide, vojde do jednej húštiny. A tam sa márne prediera, všade samé trnie. Keď si už, neborák, myslel, že odtiaľ nevyjde, zbadal úzky chodníček. Zamieril k nemu, no v ceste mu stojí veľký suchý peň plnučký-plný včiel. Kráľovič vytiahol šabl'u, že ho rozrúbe, keď vtom vyletí včelia kráľovná a vraví: „Nerúbaj, kráľovič, čo nie je tvoje. Ak ti stojíme v ceste, obíd' nás zľava!“ Kráľovič urobil ako chcela včela, a tá za ním vola: „ Raz ti ešte budem na dobrej pomoci!“

Vtedy už kráľovič mal húštinu za chrbtom a pred sebou holý vršok s vysokým zámkom. „No, chvalabohu, už som tu!“ vzdychol si a pustil sa kráčať nahor. Lenže až teraz bolo zle-nedobre. Víchor, čo sa strhol, búšil mu do prs, metal ho zo strany na stranu, až ho sfúkol na zem ako lístie v jeseni. Kráľovič sa už chcel vrátiť nadol, no spomenul si na sestru, zaťal zuby a štvornožky, piad' po piadi dral sa nahor. Tak po biede, po psote doštveral sa až po kráľovskú bránu. Zabúchal na ňu – nič. A živej duše nebolo ani v prvej, ani v druhej izbe. Vošiel teda do tretej a tam zazrie Veterného kráľa, ako si hvízda von oblokom.

„Vitaj, bratku!“ vraví kráľ prívetivo a pozýva kráľoviča k prestretému stolu. „Neprišiel som k tebe na hostinu,“ odmietol kráľovič pozvanie, „ prišiel som si po sestru.“ „Len nie tak zhurta!“ odsekol Veterný kráľ a oči mu potemneli. „ Tu som vládca ja, nie ty!“

Príloha 2 EZOP - O nenásytnej líške

(Literatúra 6.ročník, str. 56)

Pastieri si každé ráno skryli jedlo do dutiny v strome. Potom sa pustili za ovcami na pašu. Všimla si ich líška. Niekoľko dní ich z úkrytu pozorovala, kým nezískala istotu, že si po jedlo prídu o niekoľko hodín. Raz ráno líška zasa sledovala pastierov, ako si odkladajú jedlo a potom odchádzajú. Vyčkala, kým sa stratia z dohľadu a rozbehla sa k dutému stromu. Otvor v kmeni bol síce úzky, ale keď stiahla brucho, pretisla sa dnu. Ihneď sa pustila do jedenia. Jedla a jedla, kým vládala. Potom sa chcela pretisnúť cez otvor von, ale na svoje zdesenie zistila, že to veru nepôjde. Tak sa nažrala, že sa jej brucho vydulo ako balón. Nech sa namáhala, ako chcela, vtiahnuť brucho nevládala. Bola v pasci. Začala tak zavýjať, až ju začula jej kamarátka a pribehla k stromu. ?pomôž mi? Nariekala líška, ?tak som sa najedla, že sa nemôžem pretisnúť von?. Kamarátka je poradila takto: ? môžeš urobiť len jedno a to počkať kým ti splasne brucho, a potom vyjsť von.?

POUČENIE : Aj dobrého veľa škodí

Príloha 3 Ezop - O vrane a krčahu s vodou

(Literatúra 6.ročník, str. 55)

Už veľa dní bez ustania páľilo slnko a krajina bola vysušená a horúca. Zoslabnutá vrana krúžila nad krajinou a márne hľadala, čoho by sa napila. Vedela, že ak čoskoro nenájde vodu, zomrie od smädu. Keď stratila všetku nádej, zosadla na zem. Tu jej do očí udrela akási vec na kôpke kamenia. Vrana k nej pomaly priskackala – tá vec bol starý krčah. Vrana doň zvedavo nazrela, a zo zobáka sa jej vydralo prekvapené zakrákanie. Na dne krčaha bola voda! Vrana dychtivo vopchala hlavu do krčaha, no mala prikrátky zobák, na vodu nedočiahla. Vedela, že keby krčah prevrátila, voda by jednoducho vytekla a vsiakla do zeme. Vtom vrane čosi zišlo na um. Zobákom začala zbierať zo zeme kamienky a hádzať ich do krčaha. Ako kamienkov na dne pribúdalo, tak sa zvyšovala aj hladina vody, až sa z nej vrana mohla poľahky napiť.

POUČENIE : Núdzu človeka naučí, ako si poradiť.

Príloha 4 EZOP – O vtákoch, zvieratách a netopierovi

(Literatúra 6.ročník, str. 55)

Vtáky a zvieratá boli vo vojne. Často a neľútostne spolu bojovali. Niekedy víťazili vtáky, keď sa strmhlav vrhli z neba a zaútočili na zvieratá, inokedy víťazili zvieratá, keď na zemi hľadali potravu a prepadli ich. No bol medzi nimi jeden tvor, ktorý bol vždy na strane, ktorá práve víťazila. Nikdy sa mu nič nestalo, lebo neustále prebiehal od jedných k druhým. Tento tvor sa nazýval netopier a myslel si že je veľmi múdry, keď sa takto správa. Vojna sa napokon skončila a zvieratá a vtáky začali žiť v mieri. Netopier čakal, že teraz ho zvolia z kráľa, lebo cez vojnu pomáhal jedným aj druhým a nikdy neprehral. No skutočnosť bola úplne iná. "Si zradca!" povedali mu vtáky aj zvieratá a nechceli s ním mať nič spoločné. " Vo vojne si zradil obe strany a neslúžiš nikomu. Zradil si obe strany a my nechceme mať s tebou nič spoločné!" Od tých čias je netopier vydedencom, ku ktorému sa nehlásia ani vtáky ani zvieratá.

POUČENIE: Ľudia by mali byť verní svojim priateľom a stáť pri nich za každých okolností.

Príloha 5 GABRIELA FUTOVÁ - Poškoľáci

(Literatúra 7. ročník, str. 55)

„Akože ťa balí?“ Silvia na mňa mrkla sprisahaneckým pohľadom. „No teda...! „Nikoho nebalím,“ zavrčala som. „Tvrším, že sa nebojím učiteľov. Ale ja som presvedčený, že ja z nich úplne zlepená.“ „Toto nebudem počúvať!“ vykričala som, schmatla tašku a pobrala sa preč.

„Dokáž, že sa nebojíš, a ja prestanem.“ Ksichtove slová ma zastavili vo dverách. Nevie, prečo ma to celé vôbec takto bralo. Mohla som sa vykašľať na túto bandu mizerných frajerov, ale myšlienka, že ma považujú za slabocha, ma nahnevala. Nebola som žiadnym slabingerom, v živote som sa učiteľom ani nikomu nepodlizovala. Navážanie Ksichta ma urážalo. Provokovalo a hnevalo.

„Ako to mám podľa teba dokázať?“ obrátila som sa k nemu a pozrela mu rovno do očí. „Hádám si nemyslíš, že kvôli tebe vypichnem Machovej oko alebo čo.“

Ksicht sa rozosmial. „To nie je zlý nápad. Ale pochybujem, že by si niečo také zvládla. Lebo si padavka. Možno by mi stačilo keby...“

Mastniak a Silvia ani necekli. „Keby si v priebehu týždňa inkasovala tri päťky.“ „To je teda riadna blbosť,“ Ozvala sa Silvia. „Myslíš?“ Ksicht zo mňa nespúšťal zrak. „Kedy si naposledy dostala päťku?“

„V treťom ročníku za zabudnutú domácu.“ „A odvtedy?“ „Nebudem sa tu spovedať.“ „Akú najhoršiu známku si odvtedy dostala?“ Mlčala som. Hľadela som na neho a hnev sa vo mne zhromažďoval, aj keď som nechápala, prečo sa nebránim. Mať dobré známky predsa nie je hanba. Teda, doteraz som z nich mala výborný pocit, ale tu, medzi týmito tupcami, som začínala podliehať dojmu, že nedostatť horšiu známku ako dvojku za celé tie roky je niečo neprípustné. Niečo zahanbujúce a nepatričné. „No?“ „Dvojky. Moje najhoršie známky sú dvojky.“ Vetu som zo seba vyplula s pocitom nenávisťi k sebe samej. Naozaj sa mám za toto hanbiť? Povedať to za iných okolností, pred inými ľuďmi, rástla by som od hrdosti. „Ty kokso,“ vybehlo zo Silvy.

„To sa fakt niečo také dá? Musíš byť riadna bifľa.“ „Nemám pocit, že som bifľoška,“ musela som sa obhájiť. Aj keď už vo chvíli, keď som to vyriekla, bolo jasné, že každá obhajoba je zbytočná. Títo tu by ma aj tak v živote nepochopili.

„Počuj, keď máš také známky, znamená to, že si dobrá aj v matike, že?“ Mastniakovu otázku som považovala za ďalšiu provokáciu. Mala som chuť zrevať na neho, nech sa na to vybodne, ale nestihla som. „Ja len, že keby si mi dala doučku, možno by som nemusel opakovať ročník.“ „Riki, toto si vybavíš inokedy,“ zahriakol ho Ksicht.....

Príloha 6 JANKO KRÁL - Moja pieseň

(Literatúra 8.ročník, str.16)

Pod jablonkou pávy pásla, tvrdo zaspala,
tvrdo, tvrdo, tvrdulienko, ako tá skala.
Nespi, nespi, holubička, ver obanuješ,
sen je krátky, život dlhý, ver sa oklameš!

Pod jablonkou pávy pásla, tvrdo zaspala,
tvrdo, tvrdo, tvrdulienko, ako tá skala,
očka sivé zažmúrila, jak dve sestričky,
dobrú noc vám už na večnosť, jasné hviezdičky.
Ale líčko, ten raj tichý, pávy obstali,
aby včely a komáre naň nesadali,
by nemohol mesiac hľadiet', bystrá zornička,
by nemohlo ťa vídavať slnko, Hanička.
Obstali ho v štyri strany, ako stojí svet,
bo takej krásy nebolo nikdy, ani niet.
Obstali ho jak vojaci na sveta strany,
aby ani vetrík nehnul poklad neznany.

Pod jablonkou pávy pásla, tvrdo zaspala,
tvrdo, tvrdo, tvrdulienko, ako tá skala,
spala rôčik, tri mesiace aj jeden týždeň,
Janíček si k nej zabezkal každučičký deň.
Zabezkal si potajomne ráno, ráničko,
aby žiaden nepostihnul jeho srdiečko,
zabezkal si potajomne, keď večer nastal,
aby lepšie vyliat' mohol ten svoj tichý žiaľ'.

Pod jablonkou pávy pásla, tvrdo zaspala,
tvrdo, tvrdo, tvrdulienko, ako tá skala.
Spala rôček, dva mesiace a dve hodiny,
škoda, škoda, preškodička švárnej dievčiny!
Hodinôčka po polnoci jedna vybila,
dievčina sa ako vietor zo sna zdurila.
Očka sivé dva ráz mihnú, sto ráz zaplačú — —
pávy pyšné za potôčkom takto si kráču:
„Believal sa pekný kvietok, viac sa nebelie,
bolo v svete potešenie, už ho viacej nie,
boli v svete štyri svety, už ich viacej nie,
čo sa stalo, čo nestalo, žiaden nezmyje.
Kolembal sa pekný javor, viac sa nekníše,
nech si každý, čo zavinil, sebe pripíše.“